

СТАНОВИЩЕ

за придобиване на образователна и научна степен „доктор”
в Стопанска академия „Димитър А. Ценов” – Свищов

Изготвил становището: **Галина Мирчева Илиева**, професор в професионално
направление: 3.8. Икономика, доктор по Информатика,

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Автор на дисертационния труд: **Мартин Олегов Александров**

Тема на дисертационния труд: **БИЗНЕС МОДЕЛ**

ЗА КОНКУРЕНТОСПОСОБНА ОТВОРЕНА НАУКА

Научен ръководител: **проф. д-р Красимир Тодоров Шишманов**

I. Общо представяне на дисертационния труд

Настоящото становище е изготвено на основание на Заповед № 636/28.06.2024 г. за утвърждаване на състава на научното жури по откритата процедура по публична защита на дисертационен труд на тема „Бизнес модел за конкурентоспособна отворена наука“, разработен от Мартин Олегов Александров, за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Приложение на изчислителната техника в икономиката“.

Становището съответства на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагането на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в Стопанска академия „Д. А. Ценов“, Свищов.

Представеният за рецензиране дисертационен труд на тема „Бизнес модел за конкурентоспособна отворена наука“ е посветен на отворената наука и предлага нов модел за демократизация на резултатите от научните изследвания сред различни заинтересовани страни (научни организации, висши учебни заведения, регулаторни органи, издатели на научни списания, технологични компании, граждани и разработчици на софтуер) в условията на отворена цифрова научна екосистема.

В тази връзка е формулирана **целта** на изследването: да се разработи стратегия за адаптиране на бизнес модела на научно издание (научно списание) към принципите и изискванията на концепцията „Отворена наука“, като на базата на интегриран подход да предложи нов бизнес модел за електронно публикуване в научни издания и методика

за внедряване на електронно научно периодично издание с помощта на Open Journal Systems (OJS).

Избраният **обект на изследване** е процесът на интеграция на българските научни издания в световното научно и информационно пространство. **Предмет на проучване** е адаптацията на научно списание към OJS (по примера на списание „Бизнес управление“).

За изпълнение на поставената цел са формулирани пет изследователски задачи, които са изпълнени в хода на работата по дисертационния труд.

Дисертацията е с общ обем от 231 страници, от които 163 стр. основен текст. Структурата е добре балансирана и включва увод, изложение, състоящо се от три глави, заключение, цитирани източници и 8 приложения. За онагледяване на авторските съждения са вградени 8 таблици и 24 фигури. Литературните източници са уместно използвани и са цитирани коректно.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Изследваната тематика е актуална, тъй като отворената наука прави данните и публикациите достъпни, което подобрява прозрачността и възпроизводимостта на изследванията и насърчава сътрудничеството и иновациите. Отворената наука демократизира знанията, улеснява вземането на информирани решения, повишава ефективността на научните изследвания и доверието на обществото в тях. Освен това тя помага на изследователите да спазват изискванията за финансиране, осигурявайки по-широко разпространение и валидиране на научните открития. Факт е, че проучванията в областта на отворената наука не са достатъчно. Тази липса показва необходимостта от изследвания по повод прилагането, предизвикателствата и въздействията на отворената наука с цел улесняване на широкото приемане на отворени научни практики от научната общност.

В дисертационния труд докторантът следва следната схема: 1) проучване и анализиране на специализирана литература, свързана с предмета на изследване в условия на трансформираща се икономика; 2) разработване на бизнес модел на конкурентоспособно научно списание; и 3) апробиране на предложения бизнес модел по примера на научно списание „Бизнес управление“ в СА „Д. А. Ценов“.

Глава първа на дисертацията е посветена на състоянието и перспективите пред научната общност в условията на трансформираща се икономика. В нея авторът анализира същността и особеностите на Инициативата „Отворена наука“ за споделяне на научни ресурси и предизвикателствата при публикуване с отворен достъп (Open Access), по-специално защита на интелектуалната собственост. Дисертантът разглежда

възможностите на онлайн хранилищата и архивите за съхраняване, достъп и многократно използване на наборите данни и резултатите от научните изследвания като инструмент за ускоряване на трансфера на знания.

В глава втора са представени теоретико-методологичните аспекти на въвеждането на иновативен бизнес модел за научно списание. Подробно са разгледани основните характеристики на бизнес модела за издаване на рецензирано научно списание, методологията за изграждане на бизнес модела и процедурата за въвеждане на научно списание в онлайн система за обслужване, поддръжка и управление на електронни издания.

В глава трета са изяснени практико-приложните аспекти при реализацията на предложения иновативен бизнес модел за достъпна наука по примера на списание „Бизнес управление“. Разгледани са основните етапи и особеностите на процеса на внедряване на новия бизнес модел в академично издателство, ефектите от съвместната работа на заинтересованите страни върху модернизацията на научните изследвания и ускоряването на научния прогрес, ползите и приносите в изследването, както и насоките за бъдещи изследвания в тази област.

Методиката, предложена от докторант Мартин Александров, е подходяща и позволява да се решат поставените задачи и да се постигнат набеязаните цели.

Представеният автореферат е изготвен съгласно изискванията на закона и съответните правилници, като очертава постигнатите основни резултати и приноси.

Представената справка за публикации показва, че докторантът има публикувани две статии в съавторство, една самостоятелна статия и един самостоятелен доклад. С това той покрива минималните национални изисквания за ОНС „доктор“. Участието в научни форуми показва, че идеите на докторанта са представени пред широка аудитория.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Основните приноси на докторанта са научни, научно-приложни и приложни. Научните приноси на дисертационното изследване са следните: 1) Проведен е анализ на проблемна бизнес област и са идентифицирани проблемите, които могат да се разрешат чрез софтуерни технологии; 2) Проучени са съвременните софтуерни платформи и е предложен оптимален вариант за успешна реализация. Научно-приложните приноси на дисертационното изследване са: 1) Предложени са функционални модели на web приложение, обработващо данни в реално време, които могат да се ползват за основа на разработката на софтуерно приложение, обслужващо нуждите на научно издателство или списание и разрешаващо в голяма степен технологичните им проблеми; 2)

Разработен е и е описан метод за използване на електронни отворени списания. Приложният принос на дисертационното изследване е: Разработен е софтуерен прототип на база на единия предложен функционален модел с цел установяване успешността и приложимостта на модела.

Получените резултати потвърждават хипотезата на дисертационната работа. Те са значими и представляват принос в разработването на издателски платформи, базирани на принципите на отворената наука чрез софтуер с отворен код.

IV. Въпроси по дисертационния труд

Имам два въпроса към докторанта:

1. Как платформите с отворен код могат да гарантират качеството и киберсигурността на публикуваните резултати от изследвания?

2. Какви са потенциалните предизвикателства и бариери при преминаването към отворен достъп с помощта на платформи с отворен код?

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

От гореизложеното се вижда, че Мартин Олегов Александров е висококвалифициран експерт в областта на бизнес информатиката с натрупани компетенции и доказани постижения в тази област. Той притежава знания и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания. Това ми дава основание да заключа, че освен изпълнените минимални национални изисквания, дисертационният труд, авторефератът и представената научна продукция удовлетворяват изискванията на ЗРАСРБ, на Правилника за неговото прилагане, както и на Правилника на СА „Д. А. Ценов“ за развитие на академичния състав, предявявани към кандидати за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Поради това давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Мартин Олегов Александров в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Приложение на изчислителната техника в икономиката“.

Дата: 20.08.2024 г.

Изготвил становището:

(проф. д-р Галина Илиева)